

8. 10. 2023

20.00

KOSTEL SV. JANŮ

Renesance polského baroka

Mezinárodní hudební festival Brno / Brno International Music Festival

52. MORAVSKÝ PODZIM
52nd MORAVIAN AUTUMN

1.-22. 10. 2023

Renesance polského baroka

NE **8. 10. 2023** | **kostel sv. Janů, Minoritská** | 20:00

NE **1. 10. 2023**, 19:00, Janáčkovo divadlo
ZAHAJOVACÍ KONCERT
 A. P. HEINRICH Zpěv ducha divokého lesa
 BEETHOVEN Fantazie c moll
 PÄRT Credo
 SKRJABIN Prometheus (Symfonie č. 5 „Poema ohně“)
Polina Osetinskaja klavír
Slovenský filharmonický sbor
Filharmonie Brno
 dirigent **Dennis Russell Davies**
Cori O’Lan světelný design

PO **2. 10. 2023**, 19:00, Vila Tugendhat
ANTHONY PHILIP HEINRICH –
AMERICKÝ BEETHOVEN
 BEETHOVEN 32 variací na vlastní téma c moll
 A. P. HEINRICH klavírní skladby
Pavel Farský klavír, průvodní slovo

ST **4. 10. 2023**, 19:00, Besední dům
KREMERATA BALTICA
 POLJOVA Poselství jednomu obyčejnému člověku
 SCHNITTKE Koncert pro klavír a smyčce
 PELĚCIS Concertino bianco
 JANČEVSKIS Lignum
 MUSTONEN Triptych
Onuté Gražinyté klavír
Kremerata Baltica

ČT **5. 10. 2023**, 19:00, Besední dům
ONUTÉ GRAŽINYTÉ – KLAVÍRNÍ RECITÁL
 SKRJABIN, MESSIAEN, ČIURLIONIS, REMESA,
 BACEVIČIUS, KAPRÁLOVÁ, BACEWICZ
Onuté Gražinyté klavír

PÁ **6. 10. 2023**, 19:00, Besední dům
BALADY Z GOTINSKÉHO HÁJE
 BEETHOVEN písně
 J. A. ŠTĚPÁN Schwanenlied
 V. J. TOMÁŠEK Lenora
Martina Janková soprán
Dennis Russell Davies klavír
Taťjana Medvecká recitace

SO **7. 10. 2023**, 20:00, Kryt 10-Z, Husova
REINER(KACE)
 REINER Tři písně milostné, Listopadové popěvky,
 Esther, Květovaný kůň
Aida Mujačić zpěv, klavír
 dramaturgie projektu **Pavel Straka**

NE **8. 10. 2023**, 20:00, kostel sv. Janů, Minoritská
RENASANCE POLSKÉHO BAROKA
 ZIELEŃSKI Offerteria et communiones totius anni
Wrocław Baroque Ensemble
 dirigent **Andrzej Kosendiak**

ÚT **10. 10. 2023**, 19:30, kostel sv. Augustina,
 náměstí Míru
SMUTEK UTEK?!
 MESSIAEN Louange à l’Éternité de Jésus
 KOPELANT Karak
 JANÁČEK Pohádka, Sonáta
 SMOLKA Smutek utek
 MESSIAEN Louange à l’Immortalité de Jésus
Jiří Bárta violoncello, **Terezie Fialová** klavír

ČT **12. 10. 2023**, 19:00, Besední dům
SÓLO PRO SKLENĚNOU HARMONIKU
 REJCHA Gelegenheitskantate
 CIMAROSA De terra amica
 REJCHA Abschied der Johanna d’Arc von ihrer
 Heimath
 HASSE L’Armonica
Joanna Moskowicz soprán
Christa Schönfeldinger skleněná harmonika
Barbara Maria Willi recitace, cembalo
Brno Rejcha Collegium 2023
Filharmonie Brno, dirigent **Jonathan Cohen**

PÁ **13. 10. 2023**, 19:00, Janáčkovo divadlo
TAK PRAVIL ZARATHUSTRÁ
 SCHUMANN Overture, Scherzo a Finále
 BOLCOM Klavírní koncert č. 2
 MOZART Maurerische Trauermusik
 R. STRAUSS Also sprach Zarathustra
Emanuele Arciuli klavír
Symfonický orchestr rozhlasu MDR Lipsko
 dirigent **Dennis Russell Davies**

NE **15. 10. 2023**, 21:00, Katedrála svatých Petra
 a Pavla, Petrov
NEKLID ISLANDSKÉHO KLIDU
 JÓHANNSSON Virðulegu forsetar
Adam Wiltzie syntezátor, elektronika
 členové **Moravia Brass Band**
 dirigent **Chuhei Iwasaki**

ÚT **17. 10. 2023**, 19:00, Besední dům
HLEDÁNÍ ZTRACENÉ KRÁSY
 M. BRUNNER Moving Silhouettes
 MARTINAITYTĚ Hledání ztracené krásy...
Trio Bohémo

ST **18. 10. 2023**, 19:00, Besední dům
**HISTORICKÝ BRAHMS & SOUČASNÝ SIL-
 VESTROV**
 SILVESTROV Kýchovitá hudba, Čtyři kusy, Nostalgie,
 Dva kusy, Visník-1996
 BRAHMS Šest kusů, Tři intermezza, Dvě rapsodie
Alexej Ljubimov klavír

NE **22. 10. 2023**, 19:00, Janáčkovo divadlo
**ZÁVĚREČNÝ KONCERT – PARTNERSKÁ
 POZNAŇ**
 PENDERECKI Tři kusy ve starém slohu, Adagietto,
 Violový koncert
 KAPRÁLOVÁ Suita rustica
 SZYMANOWSKI Houslový koncert č. 2
Milan Paľa viola, housle
Poznaňská filharmonie
 dirigent **Łukasz Borowicz**

NOVÝ SVĚT MORAVSKÉHO PODZIMU

ČT **19. 10. 2023**, 19:00, foyer, nádvoří a půdní
 prostory Besedního domu
MEZI NEBEM A ZEMÍ

PÁ **20. 10. 2023**, 19:00, Divadlo na Orlí
LIDSKÝ HLAS

SO **21. 10. 2023**, 19:00, Besední dům
JANÁČKŮV AKADEMICKÝ ORCHESTR

DOPROVODNÝ PROGRAM

ÚT **3. 10. 2023**, 19:00, CO.LABS, Kounicova 20
PSÍ SVĚT, dětská opera

SO **7. 10. 2023**, 15:00–17:00, Besední dům
KVĚTOVANÝ KŮŇ
 workshop s Aidou Mujačić

PO **9. – ÚT 10. 10. 2023**, FF MU, Arne Nováka 1
**57. MEZINÁRODNÍ HUDEBNĚVĚDNĚ
 KOLOKVIUM BRNO**
 Nové cesty opery

ÚT **10. 10. 2023**, 18:00, Klafé, Klácelova 1a
**LEOŠ JANÁČEK A POZDNÍ OBROZENÍ NA
 MORAVĚ**
 prezentace knihy Miloše Zapletala

ČT **12. 10. 2023**, 17:30, Besední dům
ANTOINE REICHA
 prezentace knihy

SO **14. 10. 2023**, 21:00, Červený kostel
POSLEDNÍ POHANSKÉ OBŘADY

ÚT **17. 10. 2023**, 18:00, Besední dům
**BESEDA SE SKLADATELEM
 MARTINEM BRUNNEREM**

MIKOŁAJ ZIELEŃSKI

Offertoria et communiones totius anni (Offertoria a communia pro celý rok / Offertories and communions throughout the year)

Ecce Virgo concipiet (communione; In festo Annuntiationis Beatae Mariae Virginis)

Deus firmavit orbem terrae (offertorium; In secunda Missa Nativitatis Domini)

Viderunt omnes fines terrae (communione; In tertia Missa Nativitatis Domini)

Fantasia II a tre*

Vox in Rama (communione; In festo Sanctorum Innocentium)

Vidimus stellam eius (communione; In Epiphania Domini)

Responsum accepit Simeon (communione; In festo Purificationis

Beatae Mariae Virginis)

Fantasia I a tre*

In monte Oliveti (motetto)

Salve festa dies (Motetto in festo Paschae)

Mitte manum tuam (communione; In festo Sancti Thomae Apostoli)

Ascendit Deus (offertorium; In festo Ascensionis Domini)

Spiritus Sanctus docebit vos (communione; Feria secunda post Pentecostes)

Video caelos apertos (communione; In festo Sancti Stephani)

Benedictus sit Deus Pater (offertorium; In festo Sanctissimae Trinitatis)

Exiit sermo inter fratres (communione; In festo S. Joannis Apostoli et Evangelistae)

Ortus de Polonia (Motetto de S. Stanislao)

Iustorum animae in manu Dei (offertorium; In festo Omnium Sanctorum)

* Rekonstrukce nejvyššího hlasu / Reconstruction of the highest voice – Marcin Szelest

Wrocław Baroque Ensemble:

Aldona Bartnik, Aleksandra Turalska soprán / soprano

Daniel Elgersma, Piotr Olech kontratenor / countertenor

Maciej Gocman, Florian Cramer tenor

Tomáš Král, Jaromír Nosek bas / bass

Zbigniew Pilch, Mikołaj Zgółka housle / violin

Piotr Chrupek viola

David Brutti kornet / cornet

Ferdinand Hendrich, Johannes Kronfeld,

Hans-Martin Schlegel trombon / trombone

Přemysl Vacek teorba / theorbo

Julia Karpeta viola da gamba

Krzysztof Karpeta violon / violone

Marta Niedźwiecka varhanní pozitiv / organ positive

William Lyons dulcian

Maximilian Ehrhardt harfa / harp

dirigent / conductor **Andrzej Kosendiak**

Velvyslanectví
Polské republiky
v Praze

Pod záštitou Mateusza Gniazdowského, velvyslance Polské republiky v České republice.

Under the auspices of Mateusz Gniazdowski, Ambassador of the Republic of Poland to the Czech Republic.

Koncert se uskuteční bez přestávky a trvá cca 60 minut.

Mikołaj Zieleński (Nicolao Zielenski), který žil ve druhé polovině 16. století a zemřel někdy po roce 1611, byl prvním polským skladatelem, který psal v barokním stylu. K jeho současné renesanci významnou měrou přispívá dirigent a umělecký vedoucí Wrocław Baroque Ensemble Andrzej Kosendiak. Program koncertu vychází z jejich CD *Offertoria et communiones totius anni*, které vyšlo na značce Accord v roce 2020.

Benátky se staly během 16. století jedním z nejvýznamnějších center hudebního života v Evropě. K tomuto stavu přispěly aktivity mnoha talentovaných hudebníků v bazilice sv. Marka, dynamický rozvoj instrumentální hudby, adaptace a tvůrčí rozvinutí vícesborové techniky a rozvoj vzkvávajícího knihtisku. Komponování v benátském stylu, stejně jako vydávání děl v místních tiskárnách bylo pro mnohé umělce přelomu 16. a 17. století jakousi zkouškou příslušnosti k hudební elitě Evropy. Jediným polským skladatelem, který dokázal obě tyto podmínky splnit, byl **Mikołaj Zieleński**. Jeho dílo ve dvou částech nazvané **Offertoria totius anni** a **Communiones totius anni**, obsahující z poloviny vícesborové skladby, vyšlo v roce 1611 u benátského tiskaře Giacomu Vincentiho.

Zieleński zastával v této době funkci kapelníka a varhaníka na łowickém dvoře polského primase, arcibiskupa hnězdenského Wojciecha Baranowského (1548–1615), kterému svá díla dedikoval. Informací o skladatelově životě máme velmi málo, nejsou známa data jeho narození ani úmrtí. Víme pouze, že pocházel z Warky, byl ženatý s Annou Feterównou a v roce 1604 dostal od plockého biskupa – kterým byl tou dobou právě Baranowski – kousek pozemku u Pułtusk. Tento dar byl bezesporu následkem Zieleńského zásluh vůči Baranowskému, velkému milovníku a znalci hudby. Je pravděpodobné, že Zieleńský byl ve službách hodnostáře poměrně dlouho. V pozdějších letech mu primas Baranowski, který dokázal ocenit talent svého *kapellmeistera*, poskytl další benefícia a pravděpodobně také financoval benátská vydání jeho děl. Jejich datum vydání se shoduje s dobou posledních dochovaných zmínek o Zieleńském, podle nichž se na přelomu února a března a poté v polovině dubna 1611 zúčastnil soudního jednání v łowiczi. O jeho dalším osudu není nic známo.

Offertoria (zpěvy k obětování) a *Communiones* (zpěvy k přijímání) obsahují všech 113 Zieleńského známých děl. Tyto skladby vznikaly pravděpodobně v průběhu minimálně několika let – nasvědčovala by tomu jejich stylová rozmanitost a žánrová příslušnost, která ne vždy odpovídá názvu edice. Skladatel zřejmě využil příležitosti a k offertoriím a communioním přidal svá další díla, například moteta a instrumentální fantazie.

Offertoria tvoří vícesborová díla uspořádaná v souladu s liturgickým kalendářem, obvykle pro dva čtyřhlasé sbory, lišící se výškou. V některých skladbách počítal Zieleński s doprovodem trombonů, výjimečně i houslí. Uspořádání *Communiones* nebylo určeno ani tak řádem liturgického

roku, jako obsazením, pro které jsou určena: od děl pro jeden zpěvní hlas s varhanním doprovodem přes dvou- a tříhlasé (*bicinia* a *tricinia*) skladby s instrumentálním doprovodem po čtyř-, pěti- a šestihlasá moteta. Ostatní skladby jsou opatřeny poznámkami o nástrojích doporučených pro jejich provedení, včetně varhan, houslí, kornetu, fagotu, trombonu, loutny a harfy. Žádný jiný polský tvůrce raného baroka nevyužíval tak bohatou instrumentaci. V četných dílech byla použita *gorgia* – propracovaná ornamentika vokálního hlasu. Tato technika v podstatě spočívala v improvizaci dobře vzdělaného zpěváka nad notovým zápisem bez ozdob, zde je však skladatel pečlivě zapsal. V několika případech umístil vedle sebe dvě verze skladby – s ozdobami a bez nich.

Zieleńského dílo je svědectvím o jeho vynikající znalosti kompozičních technik používaných v Itálii na konci 16. století. Kde se jim mohl naučit? Kromě krátké zmínky Szymona Starowolského ve *Scriptorum Polonicorum hekatontas* (Frankfurt 1625) o skladatelových studiích v Římě neexistují žádné doklady o jeho přímém kontaktu s Itálií. Za předpokladu, že byl však u biskupa Baranowského zaměstnán dříve, než naznačují dochované dokumenty, lze předpokládat, že svého zaměstnavatele doprovázel při jeho dlouhé návštěvě Itálie na přelomu let 1595 a 1596: nejprve u římského dvora, papeže Klementa VIII., poté v Padově a následně u apoštolského nuncia Antonia Marii Grazianiho v Benátkách a na dvoře milánského arcibiskupa Frederica Boromejského. V každém z těchto měst by měl polský hudebník možnost setkat se s místní hudbou té nejvyšší kvality.

Soubor textů zhudebněných Zieleńským byl do značné míry určen rejstříkem offertorií a communioní (*Registrum offertiorum et communionum*) pro svátky celého roku, uspořádaným podle liturgického kalendáře, který byl připojen k tisku a v jiných vydáních vícehlasé hudby je ojedinelý. V souboru vytvořeném v souladu s tradicí katolické církve v Polsku byly kromě významných svátků slavených po celé Evropě vyzdvihnuty i místní svátky, které v *Římském misálu* měly buď nižší hodnotu, nebo úplně chyběly. Tento rejstřík byl do benátské publikace zařazen pravděpodobně na žádost biskupa Baranowského. Přítomnost skladeb na počest svatých patronů, kteří byli zvláště uctíváni v Římě a Benátkách a méně v tehdejší polské církvi (např. sv. Ignác z Antiochie, sv. Tiburcius, Valerián a Maxim, sv. Marek a sv. Lucie), se zdá být rovněž svědectvím o blízkých, byť možná náhodných kontaktech skladatele s italskou církví.

Dílo Mikołaje Zieleńského je spjato zejména s Vratislaví – do roku 1942 byl jediný kompletní soubor hlasových knih benátského vydání uložen v tamní Městské knihovně (*Stadtbibliothek*). Pocházel ze sbírky kostela sv. Bernarda, polovina hlasů byla naneštěstí ztracena ve válečné vřavě. Dochované knihy – *Cantus primi chori*, *Tenor primi chori*, *Altus secundi chori* a *Tenor secundi chori* – jsou nyní uloženy v Oddělení hudebních sbírek Univerzitní knihovny ve Vratislavi. Doplňuje je *Partitura pro organo*, uložená v Knihovně knížat Czartoryských v Krakově a vydaná v Benátkách společně s hlasovými knihami, která obsahuje záznam všech skladeb (redukovaný co do počtu hlasů). Neúplný původní materiál a kopie jeho plné verze, pořízená před válkou Zdzisławem Jachimeckým a Marií

Szczepańskou, tvoří základ pro všechna vydání děl Mikołaje Zieleńského v poválečném období, včetně pěti svazků *Opera omnia* vydaných Władysławem Malinowským v sérii *Monumenta Musicae in Polonia* (1966–1991). Jedinými skladbami, jejichž původní podoba se nenávratně ztratila kvůli chybějícímu nejvyššímu hlasu, který se nedochoval ani v kopiích, jsou tři fantazie fungující dnes v koncertním provozu v rekonstruovaných verzích.

Skladby na dnešním programu odrážejí žánrovou rozmanitost odkazu Mikołaje Zieleńského. Na provedení se vedle zpěváků podílejí nástroje, jak ty, které určil sám skladatel, tak i další instrumentář běžný pro počátek 17. století. Skladby tvoří příběh o událostech souvisejících s počátkem a koncem pozemské existence Ježíše Krista a o důsledcích Vzkříšení, částečně se odchylující od řádu liturgického roku.

Program začíná zpěvem k přijímání *Ecce Virgo concipiet* na svátek Zvěstování Panny Marie. Jedná se o duet sopránů a basu s varhanním doprovodem, jehož text ohlašuje příchod Spasitele.

Ve vícesborovém offertoriu *Deus firmavit orbem terrae* z druhé mše na Boží hod Vánoční (Slavnost Narození Páně) slova 92. žalmu metaforicky odkazují na vtěleného Božího Syna vládnoucího světu po staletí. Dva sbory různé výškové polohy jsou doprovázeny instrumentálními soubory, které tento rozdíl ještě zvýrazňují: vyšší sbor doprovází skupina houslí s violou da gamba, harfou, teorbou a cembalem a nižší sbor žesťový soubor s fagotem, teorbou, violonem a varhanami; stejné obsazení je využito i v dalších dvousborových skladbách dnešního programu. *Deus firmavit* se dále vyznačuje pauzami s rétorickou funkcí, které ohraničují krátké motivy založené na jednotlivých slovech zvláště důležitých pro kontext skladby.

Communio Viderunt omnes fines terrae ze třetí mše na Boží hod Vánoční je provedeno a cappella. Party všech čtyř hlasů mají virtuózní charakter díky použití propracovaných gorgií.

Communio Vox in Rama na svátek Mládí připomíná vyraždění neviňátek na Herodesův příkaz. Skladba je určena pro čtyři hlasy s varhanním doprovodem a nařikavá povaha textu je v ní zdůrazněna bohatým použitím chromatiky.

Šestihlasé moteto *Vidimus stellam eius* je antifonou na svátek Zjevení Páně pro sólové hlasy s různým instrumentálním doprovodem. Dialog tříhlasých pasáží na začátku skladby a později v jejím průběhu může souviset s postavami tří králů a zároveň je i jakousi reminiscencí vícesborové techniky. Skladba je plná texturálních kontrastů: střetávají se v ní bohatě uplatněná gorgia s dlouhými tóny a homofonní úseky s imitačními.

Communio Responsum accepit Simeon na svátek Očišfování Panny Marie odkazuje na slib, který dal Bůh po smrti toužícímu starci Simeonovi, že nezemře, dokud neuvidí Krista. Okamžik očekávaného setkání nastává v den uvedení Páně do chrámu. Basový part trombonu, posílený nízkým rejstříkem varhan, vyvolává představu starce unaveného životem, zatímco vokální hlas, housle a harfa pohybující se ve vyšších polohách jako by evokovaly postavu Božího Syna na začátku jeho pozemského života.

Fantasia a tre, zrekonstruovaná Marcinem Szelestem, uvádí posluchače do příběhu Kristova umučení a zmrtvýchvstání. Otvírá ji třídobý canzonový motiv, po němž se na pozadí cembala vzájemně prolínají diminucí zdobené party kornetu, houslí a violy da gamba.

Rétoricky bohaté moteto *In monte Oliveti* je responsoriem pro Zelený čtvrtek. Vypráví o Ježíšově modlitbě v Getsemanské zahradě, poznamenané hluboce lidským strachem z blížícího se umučení. Výrazný vzestupný oktávový skok, jímž začínají vstupní imitační hlasy, připomíná vrchol Olivetské hory, ale také snahu Boha-člověka překonat vlastní slabost, vedoucí – v druhé části moteta – ke smíření s nevyhnutelností Božího soudu. Dramatičnost zpívaného textu podtrhují doprovodné nástroje, kromě varhan v provedení zaznívají také housle, viola da gamba a teorba.

Dvousborové moteto *Salve festa dies* na svátek Zmrtvýchvstání Páně má pro tento žánr neobvyklou strofickou formu, přičemž každá ze tří strof je převzata z jiného velikonočního textu. Charakteristickým rysem díla je mimo jiné mozaikovitě střídání dvojdobého a trojdobého metra – to druhé doprovází opakující se zvolání „aleluja“. Podobné vyznění má i dvousborové offertorium *Ascendit Deus* na den Nanebevstoupení Páně. Mezi čtyřmi rétorickými figurami, které jsou zde použity ke zdůraznění významu textu, stojí za pozornost rozložený vzestupný akord u slova „ascendit“.

Communio Mitte manum tuam na svátek svatého Tomáše odkazuje na vzkříšeného Krista, který se zjevuje mezi svými apoštoly a přesvědčuje pochybujícího Tomáše, aby skrze jeho rány uvěřil ve vzkříšení. V tomto provedení je duet dvou hlasů nahrazen duetem kornetu a dulcianu s doprovodem varhan.

Moteto *Spiritus Sanctus docebit vos* na den po Letnicích (Seslání Ducha svatého) zhudebňuje úryvek z Janova evangelia (14,26) o Duchu svatém jako budoucím učiteli pravd víry. Ze dvou alternativních verzí skladby – zdobené a prosté – byla vybrána druhá, v téměř homofonní textuře zpesněné úseky dialogických dvojhlasů. Lesk tomuto provedení dodávají dechové nástroje doprovázející zpěváky.

Communio Video caelos apertos na svátek svatého Štěpána připomíná prvního křesťanského mučedníka a vyjadřuje univerzální touhu po vykoupení. Skladba je určena pro sólový hlas (soprán) s doprovodem varhan.

Vícesborové offertorium *Benedictus sit Deus Pater* na svátek Nejsvětější Trojice je poděkováním za Boží milosrdenství. Monumentální zvuk této skladby symbolicky přenáší posluchače do Benátek, jejichž hudební tradice Zieleňského inspirovala. Odkazem na ni se łowický kapelník stal v Polsku prvním představitelem hudebního stylu charakteristického pro skladatele působící v bazilice svatého Marka.

Communio *Exiit sermo inter fratres* na text z Janova evangelia je provedeno jedním zpěvním hlasem – barytonem – za doprovodu varhan. Tento typ aranžmá odpovídá novátorským technikám, které používali tvůrci prvních oper.

Dvousborové moteto s originálním latinským textem *Ortus de Polonia* je chválou svatého Stanislava, patrona Polska. Složitě rytmy ústí k výbušnému antifonálnímu „aleluja“.

Na závěr zazní skladba *Iustorum animae in manu Dei* ke svátku Všech svatých – další typický příklad zhudebnění textu benátskou vícesborovou technikou.

Agnieszka Leszczyńska

A 8. In Festo Omnium Sanctorum 38 CANTVS Primi Chori

Iustorum animae in manu Dei sunt Iustorum animae in manu Dei sunt & non tanget illos tormentum mortis tormentum mortis & non tanget illos tormentum mortis Visi sunt oculis iustis infipientium mori Visi sunt oculis iustis infipientium mori illi autem sunt in pace illi autem sunt in pace illi autem sunt in pace.

Wrocław Baroque Ensemble

Wrocław Baroque Ensemble se specializuje na historicky poučenou interpretaci s hlavním zaměřením na objevování neobvyklého repertoáru ze střední Evropy. Soubor prezentuje rozmanitou starou hudbu, od komorních děl po oratoria a kantáty, se zvláštním zájmem o dědictví polské renesance a baroka. Soubor byl v roce 2012 založen Andrzejem Kosendiakem a od počátku funguje pod jeho uměleckým vedením. V současné době je jedním z rezidenčních souborů Národního hudebního fóra (NFM - Narodowe Forum Muzyki) ve Vratislavi. Jádrem souboru tvoří vynikající instrumentalisté a zpěváci z evropských zemí (Polsko, Česká republika, Velká Británie, Německo).

Wrocław Baroque Ensemble se může pochlubit širokým katalogem nahrávek, který zahrnuje řadu alb věnovaných baroknímu repertoáru, obsahující především díla polských skladatelů - Grze-

gorze Gerwazyho Gorczyckého, Jaceka Różyckého, Bartłomieje Pękiela, Marcina Mielczewského, Sylwestera Stanisława Szarzyńskiego, Mikołaje Zieleńskiego a Marcina Józefa Żebrowského (vše na labelu CD Accord). Série je k dispozici na Spotify a celosvětově distribuována společností Naxos a získává pochvalné mezinárodní recenze a prestižní ocenění. V roce 2015 soubor vydal *Salcburskou mariánskou mši* (s liturgickou hudbou Mozarta) ve spolupráci s Chlapeckým sborem NFM pod taktovkou Andrzeje Kosendiaka.

Více na www.nfm.wroclaw.pl

Více na www.nfm.wroclaw.pl

Andrzej Kosendiak

Ředitel Národního hudebního fóra (NFM – Narodowe Forum Muzyki) ve Vratislavi, dirigent a pedagog **Andrzej Kosendiak**, je jeden z neaktivnějších propagátorů hudebního života v Polsku. Je absolventem katedry skladby, dirigování a teorie hudby na Hudební akademii ve Vratislavi. V současné době působí jako profesor na své alma mater.

V roce 2005 se stal ředitelem Vratislavské filharmonie a mezinárodního festivalu Wratislavia Cantans a provedl strukturální a profilovou proměnu obou institucí, které nakonec sloučil do Národního hudebního fóra. Jako ředitel NFM založil nová umělecká tělesa, mimo jiné Sbor NFM, Vratislavský barokní orchestr (Wrocław Baroque Orchestra) a Chlapecký sbor NFM.

Zajímá se především o hudbu starších stylových období. V roce 1985 založil soubor Collegio di Musica Sacra a v roce 2012 Wrocław Baroque Ensemble, jehož je uměleckým vedoucím. V letech 2001–2009 byl vedoucím Mezioborového studia staré hudby na Vratislavské hudební akademii. Nahrál dosud neznámá díla z Vratislavské univerzitní knihovny a z knihovny ve Štrasburku.

Pravidelně diriguje Vratislavskou filharmonii a další soubory NFM a filharmonické orchestry v Polsku i ve světě. Vystupoval v mnoha zemích Evropy, v USA a v Číně. Je mimořádně aktivní v oblasti vzdělávání a byl iniciátorem mnoha vzdělávacích projektů. Je otcem programu Musica polonica rediviva, jehož cílem je podporovat uvádění polské hudby mladými umělci po celém světě za podpory konzervatoří a festivalů. Obdržel řadu ocenění a vyznamenání, za zásluhy o popularizaci kultury a zásluhy o umělecké vzdělávání a rozvoj hudby mu byl udělen Důstojnický kříž Řádu znovuzrozeného Polska (Order Odrodzenia Polski, 2023).

Více na www.nfm.wroclaw.pl

In the 16th century Venice became one of the most important centres of musical life in Europe. The activities of numerous talented musicians of St Mark's Basilica, a dynamic growth of instrumental music, the adoption and creative development of polychoral techniques and the growth of thriving music printing houses all contributed to this propitious state of affairs. To transalpine composers from the turn of the 17th century, composing in the Venetian style and having their works printed by local printing houses represented a mark of belonging to Europe's musical elite. The only Polish composer to fulfil these criteria was **Mikołaj Zieleński**. His two-part work entitled **Offertoria totius anni** and **Communiones totius anni** was published in 1611 by the Venetian printer Giacomo Vincenti.

Offertoria and *Communiones* contains all of Zieleński's 113 known works. These compositions were probably written over a period of at least several years – judging by their stylistic variety as well as their generic affiliation not always in accord with the edition's title. The composer clearly used this opportunity to add to his previously prepared offertories and communions, other works, which included motets and instrumental fantasias. The *Offertoria* consist of polychoral works arranged in accordance with the liturgical calendar, generally intended for two four-part ensembles and varied in terms of pitch. Rather than the liturgical order of the church calendar, the arrangement of *Communiones* is determined by its performance forces: from works for single vocal part with organ accompaniment, via two- and three-part pieces (*bicinium* and *tricinium*) with instrumental accompaniment, through to four-, five- and six-part motets.

Mikołaj Zieleński's work is uniquely bound up with Wrocław – until 1942 the town's City Library (Stadtbibliothek) housed the only extant complete set of partbooks comprising the Venetian edition. The set came from collections at the St Bernardine Church. Unfortunately, in the turmoil of war half the bookparts were lost. Surviving books are presently stored at the Music Collection Department of Wrocław's University Library.

Compositions featured in this programme illustrate the generic variety of Mikołaj Zieleński's output. Participating in their performance alongside vocal parts are instruments both those suggested by the composer as well as others used on the threshold of the 17th century. The compositions are arranged in a manner of a narrative about events related to the beginning and end of Jesus Christ's earthly existence and the consequences of the Resurrection.

Agnieszka Leszczyńska

translated from Polish by *Anna Kasprzyk* and *Anna Marks*
(shortened)

Ecce Virgo concipiet (communio)

Ecce Virgo concipiet et pariet filium
et vocabitur nomen eius Emmanuel.

Hle, Panna počne a porodí syna
a dá mu jméno Emanuel.

Deus firmavit orbem terrae (offertorium)

Deus firmavit orbem terrae,
qui non commovebitur:
parata sedes tua, Deus,
ex tunc, a saeculo tu es.

Bůh dal světu základ,
že nezakolísá.
Pevný je tvůj trůn, Bože,
od pradávna, jsi od věčnosti.

Viderunt omnes fines terrae (communio)

Viderunt omnes fines terrae
salutare Dei nostri. Alleluia.

Všechny končiny země
uzřely spásu našeho Boha. Aleluja.

[Fantasia II a tre]

Vox in Rama (communio)

Vox in Rama audita est, ploratus et ululatus:
Rachel plorans filios suos,
et noluit consolari, quia non sunt.

V Rámě je slyšet hlas, pláč a velké bédování:
Ráchel oplakává svoje děti.
Není k utišení – už nejsou.

Vidimus stellam eius (communio)

Vidimus stellam eius in Oriente
et venimus cum muneribus adorare Dominum.

Uviděli jsme jeho hvězdu na východě,
a proto jsme se mu přišli poklonit.

Responsum accepit Simeon (communio)

Responsum accepit Simeon a Spiritu Sancto
non visurum se mortem
nisi videret Christum Domini.

Od Ducha Svatého mu bylo zjeveno,
že neužítí smrt,
dokud neuvidí Pánova Mesiáše.

[Fantasia I a tre]

In monte Oliveti (motetto)

In monte Oliveti oravit ad Patrem:
Pater, si fieri potest,
transeat a me calix iste.

Na hoře Olivetské modlil se k Otcí:
Otče, je-li to možné,
odejmi ode mne tento kalich.

Spiritus quidem promptus est,
caro autem infirma.
Fiat voluntas tua.

Salve festa dies (motetto)

Salve festa dies, alleluia,
toto venerabilis aevo, alleluia.
Salve dies sanctitatis, alleluia,
laetitiae et felicitatis, alleluia.
Salve dies festa, alleluia,
in qua consoletur
corda mesta, alleluia.

[Mitte manum tuam]

Ascendit Deus (offertorium)

Ascendit Deus in jubilatione,
et Dominus in voce tubae.
Alleluia.

Spiritus Sanctus docebit vos (communio)

Spiritus Sanctus docebit vos, alleluia,
quocumque dixero vobis, alleluia.

Video caelos apertos (communio)

Video caelos apertos,
et Jesum stantem a dextris virtutis Dei.
Domine Jesu, accipe spiritum meum,
et ne statuas illis hoc peccatum.

Benedictus sit Deus Pater (offertorium)

Benedictus sit Deus Pater,
unigenitusque Dei Filius,
Sanctus quoque Spiritus,
quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Duch je silný,
tělo však slabé.
Staň se vůle tvá.

Buď pozdraven, dni slavný, aleluja,
vším pokolením ctěný, aleluja.
Buď pozdraven, dni svatý, aleluja,
radostný a šťastný, aleluja.
Buď pozdraven, dni slavný, aleluja,
v němž smutná srdce
budou potěšena, aleluja.

Bůh se vznáší za jáсотu,
Hospodin vystupuje za hláholu trub.
Aleluja.

Duch svatý vás naučí všemu, aleluja,
co jsem vám řekl já, aleluja.

Vidím nebesa otevřená
a Syna člověka, jak stojí po Boží pravici.
Pane Ježíši, přijmi mého ducha,
a nepřičítej jim tento hřích.

Pochválen buď Bůh Otec,
a s ním jednorozený Boží Syn,
i Svatý Duch,
který nám prokázal své milosrdenství.

Exiit sermo inter fratres (communio)

Exiit sermo inter fratres,
quod discipulus ille non moritur:
et non dixit Jesus: Non moritur; sed:
Sic eum volo manere, donec veniam.

Ortus de Polonia (motetto)

Ortus de Polonia Stanislaus
studia legit pueritia studiosamente,
Tandem Christi vernula sublimatus infula
fit virtutum formula
Domino favente. Alleluia.

Iustorum animae manu Dei (offertorium)

Iustorum animae in manu Dei sunt,
et non tanget illos tormentum mortis.
Visi sunt oculis insipientium mori:
illi autem sunt in pace.

Mezi bratry se rozšířila řeč,
že ten učedník nezemře.
Ježíš však neřekl: Nezemře, ale:
Chci, aby tu zůstal, dokud nepřijdu.

Stanislav, pocházející z Polska,
v dětství pilně četl pojednání.
Nakonec byl povýšen, jako naše rodná ozdoba
Kristova, se stává vzorem ctností
s požehnáním Páně. Aleluja.

Duše spravedlivých jsou v Boží ruce
a nedotkne se jich utrpení.
Zdáli se být mrtví v očích lidí pošetilých:
v pokoji však přebývají.

STATUTÁRNÍ MĚSTO BRNO FINANČNĚ PODPORUJE FILHARMONII BRNO, PŘÍSPĚVKOVOU ORGANIZACI

B | R | N | O

FILHARMONII BRNO A FESTIVAL FINANČNĚ PODPORUJÍ

DĚKUJEME ZA PODPORU A SPOLUPRÁCI

PARTNERSKÉ HOTELY FILHARMONIE BRNO

Vydala / Published by: Filharmonie Brno

Text / Text by: Agnieszka Leszczyńska (s příspěvím / with the contribution of Szymon Atyś)

Překlad, redakce / Translation, editor: Eva Křížková

Grafický návrh / Design by: B tým s.r.o.

Grafická úprava, sazba / Typesetting by: Ingrid Králíková

Redakční uzávěrka / Information correct as of: 2. října / 2 October 2023

Filharmonie Brno, příspěvková organizace / contributory organisation

MHFB Moravský podzim / BIMF Moravian Autumn

Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno, Česká republika / Czech Republic

www.filharmonie-brno.cz

www.moravsky-podzim.cz

+420 539 092 839, lucie.snajdrova@filharmonie-brno.cz

manažerka festivalu / festival manager

+420 539 092 811, predprodej@filharmonie-brno.cz

prodej vstupenek / ticket office

Změna programu vyhrazena. / Programmes are subject to change.

• • •
• •
**Filharmonie
Brno Philharmonic**

www.moravsky-podzim.cz